

Tabana ni Vosa koi na iTovo Vakaviti
 Valenibacalakaka, Suva
 Institute of Fijian Language and Culture
 Government Buildings, Suva, Fiji.

MARRIAGE

Investigator: Jokatama.B

Interviewed: Mikaele Nabuke....72yrs

Joseva Ravune62yrs.....Nakelo, Tailevu

ULUTAGA: NA VEIKA EDAU VAKAYACORI ENA VAKAMAU ENA GAUNA ELIU

- Ena gauna sara se qai sucu kinaedua na gone sa qai mai na vugoni gone koya ka mai tabaka na nona i Lago. Kena i balebale ogo na kena eratou sa mai vakatabuya na gone yalewa koya me na lai vakawati kina nai tikotiko nei vugona. Ia ni sa sucu na gone ka sa susugi tiko ena nona loma ni vale. Sa tekivu sara ga me vakani tiko mai na vale nei vugona. Mevaka ena dua na Siga Tabu sa kau tiko mai kina kena kakana. Vaka kina enavei oga tale eso toso tiko mai na gauna yacova mai na Siga ni Sucu ena kena kau mai na kena kakana vata na kena i coi. Vaka talega kina ena siga ni mate ena kau tiko mai ni kena. Na veika taucoko ena caka tiko vua me yacova na gauna sa tu donu kina me sa vakawati. Eratou sa na qai kauta mai na vugona edua natahua me mai vosaki kina na gone yalewa koya. Sa na qai caka na Vakadonumata kena balebale ni sa mai vakadonuya na yalewa me rau sa na vaka wati kei na gone tagane koya. Sa na rau kau sara yani me lai vakayacori na Dresu i vola.

Cont'd Page 2.

- Ena gauna ni Dresu i vola sa na vakrautaka na kedrau kakana me ra mai kana vata kina keira na sureti mai. Erau na lako ruarua mai na tabana vei yalewa kei na tabana vei tagane. Ni sa oti na dresu i vola sa qai vakatau toka ga mai veiratou natabani tagane na siga me rau na vakamau kina.
- Rawa ni ko vakamacalataka mada na Dresu i vola ?
- Na nodrau lai dresu i vola na nodrau sa lai vola kina na yacadrau ka rau sa lai yalataki rau mai keya ena vale ni volavola ni yasana, ni sa na dua na matavuale koi rau. Erau sa na qai mai wawa toka yani na tabana ruarua me yacova na ruasagavulu kadua na bogi. Eke sa na qai caka kina na soqo ni vakamau, sa na vakarautaki sara toka mai enavale nei tagane na magiti vata nai yau. Vaka kinavei yalewa sa na vakarautaka talega mai ko iratou na wekani yalewa meratou mai vakaisuluta i yalewa ena nona gole yani ki vakamau.
- Na cava so na magiti ?
- Na magiti na bulumakau, na vuaka se walu ~~na~~ vata na ~~kena~~ sova magiti mevaka na dalo. Sa na qai mai vakarautaki na vanua me mai vakayacori kina na kana vata. Erau sa na qai uku mai na tagane ena Lauteu rauta beka ni katu lima saga vulu, ena vakatalega mai kina nai sulu nei yalewa. Erau sa na qai mai veisau sa na qai caka na kana. Ni sa oti na kana erau sa suka ka ra sa qai mai toka yani me yacova sara na bogi va.

- Ena yalewa sa qai vo edua na nona i yau ka yacana tiko nai Solesole. Oqori kai otioti tiko ni yau me kau vua na yalewa mai vei koya na tagane.
- Cava nai balebale ni Lauteu ?
- Edua na mataqali masi ka dau semati vata ka qai dau rawa ni katu lima sagavulu. Kevaka edua na turaga sa dua na marama me daramaka mai sa bau dua na ka na kena saravi.
- Rawa ni vakamacalataka mada nai lakolako ni Lauteu oqo ?
- Na kena balebale na kena marautaki ena nodrau sa mai yacova koi rau na veiwatini vou ni rau sa mai tomana tale na veiwekani sa tu me vakavoi tale kina.
Kevaka e sega na ka oqo edua veirau tabana ena madua.
Nai yau dokai na Lauteu vei keimami nai taukei.
- Rawa ni ko vakamacalataka mada se ko cei ena vakayacora na vakamau ?
- E liu ena gauna au se donumaka kina se qai tauyavutaki sara tiko mai na lotu. Ka dau vakayacora na lotu ni Vei tube koya na kena i liuliu mai vei koya nai Vakatawa.
Kena i balebale ni rau sa mai veitauri liga na gone yalewa kei nacaauravou koya ka rau sa qai cabe cake yni kina vanua ka rau sa waraki tu mai kina.
Na kena caka na vakamau koya sa dodonu kece sara tiko mai na veika kece. Mai na matai ni siga erau na vakamau kina ka yacova sara yani na vaka bogi va. Ena bogi va oqo ena caka kinaedua na magiti.

- Rawa ni ko vakamacalataka mada na vaka bogi va ?
- Ni rau sa mai davo na gone merau sa moce, e cake ena tevu toka kina edua na masi vulavula merau davoca na veiwatini. Ena tubu na kaikaila e loma ni vale ka ra mamarau ni ra kaila yani ni kila ni se gone na gone yalewa koya. Sa na qai maroroi tiko na masi ka yacova yani na vaka bogi va. Na magiti ka caka koya mai veiratou na wekani tagane, oqo edua na vuaka sa tuna tu mai na muna ka vakaraitaki kina ni sa ca oti mai gone yalewa. Ena rawa talega ni madua na wekai yalewa.
- Eso tale beka na edau vakayacori ni oti na bogi va ?
- Ni sa oti ga koya eratou sa na vakrautaka na yau ni solesole mai veiratou na wekai tagane. Oqori nai yau nei tinai yalewa. Ia na kena vo erau na qai wase veimama ko yalewa kei tagane. Nai yau oqo sai koya na Bolabola dau katu lima, vata na ibe ena kena levu ga e rawa. Dua na taunamu vakaoqo e rawa nimoce kina e tini na tamata ena kena levu. Oqo e caka ga mai na masi. Sa na kau mai na yalewa vata na kena i yau vaka kina na tabani tagane vata na nona i yau. Oqo erau na veiqati tiko se ko cei ena qaqa. Oqo edau vakatale ga merau veisau yau. Ni sa lai vosaka yani na wekani tagane meratou lai vosaka yani na yalewa, ena dua na kamunaga. Ni ratou sa mai vinakata tiko kina na gone yalewa oqo. Na yacana oqo na kena vosaki na gone yalewa ka kamunaga vakataimera ka ka levu.

Cont'd Page 6.

- Ni na raica ga mai na tamai yalewa na kena dulaki yani ki lomani vale na gasau koya sa na tukuna sara mai dou curu mai. Ni rau sa curu sara erau sa na tubera yani edua na kamunaga, merau tukuna kina ni sa tiko mai na koro nei tagane na yalewa. Oqori na levu ni soro edau caka ena gauna eliu. Mevaka ena gauna ni kua sa kau tiko yani na dramu karasini vatana tabua e vica vata. Me baleta na dresu i vola au na qai talanoataka mada yani. Mevaka ni sa kau tiko yani nai soro sa nawase rua tiko yani na kena yau. Edua na kena wase e soli yani me i Soro ka dua na kena wase me i Vola. Koya gona nai vola oqo nai yau nei yalewa ka vakarautaka tiko mai na tagane. Sa naqai vakayacori sarayani na vakamau merau sa mai tiko vata kina na yalewa kei na tagane. Sa na qai caka tale na kena magiti, mevaka navuaka vata na kena i coi. Ena rawa ni ruasagavulu na vuaka ena gauna ni vakamau. Oqo era dau bole mai na veivosa eso ka bole tiko me ra yadua na voloki. Oqo era na yadua sara ga na vuaka, kevaka gona era lewe ruasagavulu na bole tiko sa na macala sara ekek ni sa na ruasagavulu talega na vuaka. Koya saka oqori na ka au kila me baleta na vakamau.

S A O T I